

Toimenpideoite TPA 51/2025 vp

Inka Hopsu vihr ym.

Toimenpideoite matkustusasiakirjaa koskevan edellytyksen muuttamisesta oleskeluluvan saamisen perusteena

Eduskunnalle

Helsingin Sanomat uutisoi toissa viikolla esteistä liittyen palestiinalaisten mahdollisuuteen saada työperäinen oleskelulupa. Ongelmien taustalla on pääministeri Orpon hallituksen esitykseen perustuva heinäkuussa 2024 voimaan tullut lainsäädäntömuutos, jossa tiukennettiin hakijan tunnistamiseen oleskeluluvan yhteydessä koskevia vaatimuksia. Ulkomaalaislain 35 §:n mukaan hakija on tunnistettava, ja hänen henkilöllisyytensä on luotettavasti todennettava voimassa olevalla kansallisella matkustusasiakirjalla. Aiemmin vaatimuksena oli ainoastaan matkustusasiakirja ilman mainintaa siitä, että kyseessä tulisi olla kansallinen matkustusasiakirja. Muutoksen jälkeen matkustusasiakirjaksi ei siten kelpaa enää esimerkiksi muukalaispassi tai pakolaisen matkustusasiakirja haettaessa oleskelulupaa työn tai opiskelun perusteella.

Maahanmuuttoviraston linjauksen mukaan, koska Suomi ei ole tunnustanut Palestiinan valtiota, ei Palestiinan passia katsota oleskelulupia koskevan lainsäädännön osalta kansalliseksi matkustusasiakirjaksi. Palestiinalaisten lisäksi Maahanmuuttoviraston tulkinta koskenee myös esimerkiksi vironvenäläisiä, jotka ovat niin ikään kansalaisuudettomia. Tulkinta on eri kuin ulkoministeriön linjaus, joka rinnastaa Palestiinan passin kansalliseen matkustusasiakirjaan, mikä mahdollistaa esimerkiksi viisumin myöntämisen siihen. Kyse on perustuvanlaatuisesta ongelmasta ja johtaa jopa absurdiin tilanteeseen, jossa jo aiemmin täällä opiskelleet tai työllistyneet henkilöt eivät voi lainkaan hakea työperusteista oleskelulupaa, vaikka heillä olisi todennäköiset mahdollisuudet työllistyä Suomeen.

Kansallisen ja voimassa olevan matkustusasiakirjan edellyttäminen asettaa merkittävän esteen palestiinalaisten ja muiden maahanmuuttajien työllistymiselle Suomessa. Siinä, että työkykyisiltä Suomessa ja mahdollisesti täällä koulutuksen saaneilta maahanmuuttajilta estetään työn teko, ei ole kyse vain näiden maahanmuuttajien kannalta kohtuuttomasta tilanteesta, mutta myös Suomen kansantaloudellisen hyödyn kannalta epäedullisesta tilanteesta.

Myös jo ennen kyseistä lainsäädäntömuutosta matkustusasiakirjan edellyttämiseen oleskeluluvan perusteena on liittynyt paljon käytännön ongelmia. Oleskeluluvan myöntämisen esteeksi on voinut muodostua esimerkiksi matkustusasiakirjan vanheneminen henkilön Suomessa oleskelun aikana. Esimerkiksi irakilaisilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta passin uusimiseen Suomessa.

Jäykän kansallisen ja voimassa olevan matkustusasiakirjan vaatimiseen sijaan oleskelulupien myöntämisen yhteydessä tulisivatkin ensisijaisesti edellyttää sitä, että henkilö on luotettavalla taval-

Toimenpidealoite TPA 51/2025 vp

la riittävästi tunnistettu maahantulon yhteydessä. Henkilöllisyys voitaisiin katsoa luotettavasti selvitettyksi biometrinen tunnistaminen, muiden henkilötietojen ja henkilöllisyyttä koskevan selvityksen perusteella. Tällainen selvitys usein on myös tunnistamisen tarkoituksen kannalta luotettavampi kuin pelkkä kansallinen matkustusasiakirja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin toteuttaakseen välittömästi tarvittavat lainsäädäntömuutokset ulkomaalaislain 35 §:ään sen varmistamiseksi, että matkustusasiakirjavaatimukset eivät johda kohtuuttomiin tilanteisiin kansalaisuudettomien tai sellaisten henkilöiden kohdalla, jolla ei ole itsestään riippumattomista syistä mahdollisuutta esittää kansallista matkustusasiakirjaa, ja

edistääkseen henkilöllisyyden luotettavaa tunnistamista ja yhdenvertaista kohtelua oleskelulupien myöntämisessä mahdollistaen muu luotettava tunnistaminen ehdottoman kansallisen matkustusasiakirjavaatimuksen sijaan.

Helsingissä 9.9.2025

Inka Hopsu vihr
Oras Tynkkynen vihr